

ПАЛАЖЭННЕ АБ АЎТЭНТЫЧНЫМ ФАЛЬКЛОРНЫМ ГУРЦЕ Ў РЭСПУБЛІЦЫ БЕЛАРУСЬ

Зацверджана:
Міністр культуры
Рэспублікі Беларусь А.У.Сасноўскі
30.04.1999

Узгоднена:
намеснік Міністра фінансаў А.І.Сверж
14.04.1999,

першы намеснік Міністра працы В.І.Паўлаў
29.04.1999

Агульныя палажэнні

1. Палажэнне аб аўтэнтывчым фальклорным гурце ў Рэспубліцы Беларусь рэгулюе адносіны паміж установамі культуры і аўтэнтывчымі фальклорнымі гуртамі з мэтай аховы і зберажэння аўтэнтывчных форм класічнай фальклорнай культурнай традыцыі вуснага тыпу, якая з'яўляецца выразнікам нацыянальнай культурнай самабытнасці, мае самадастатковую духоўную каштоўнасць, а таксама з'яўляецца асновай для арганізавана-аматарскіх другасных форм народнай творчасці (мастацкай самадзейнасці) і для прафесійных калектываў.

Аўтэнтывчны фальклор - асобая, спецыфічная галіна духоўнай культуры, якая аб'ядноўвае ўсе віды творчай дзейнасці - славесную, музычную, народныя абрады, танец, народны тэатр, прыкладное мастацтва ў іх спрадвечным, адэкватным генетычным вытокамі выглядзе, без якіх-небудзь апрацовак. Функцыянуе ў натуральным вясковым асяроддзі; існуе як вусная традыцыя; праяўляе сябе шматфункцыянальна як калектывная свядомасць, псіхалагічна арыентаваная на непасрэдныя, нефармальныя адносіны.

Другасны (секундарны) фальклор - розныя яго віды і жанры, прыстасаваныя для арганізаваных аматарскіх калектываў мастацкай самадзейнасці. Могуць быць у апрацоўках, не набываючы, аднак, форм уласна прафесійнай творчасці. Бытуюць у розных (пераважна сцэнічных) умовах вёскі і горада, выконваюць функцыю рэкрэатыўную.

Носьбіты аўтэнтывчнага фальклору - асобы, якія генетычна звязаны з натуральным фальклорным асяроддзем пэўнай мясцовасці, атрымалі фальклорныя веды, творчае ўменне ад сваіх папярэднікаў вусным шляхам і такім жа шляхам перадаюць іх наступным пакаленням.

Аматары фальклору - асобы, для якіх арганізаваныя заняткі фальклорам - адна з форм правядзення вольнага часу. Дзейнасць аматараў фальклору арганізоўвае мастацкі кіраўнік.

Аўтэнтычны фальклорны гурт - гэта суполка, якая складаецца з носьбітаў аўтэнтычнага фальклору і дзейнасць якой ажыццяўляецца на прынцыпах самаарганізацыі і самарэгуляцыі.

Праява аўтэнтычнай традыцыйнай культуры - гэта канкрэтная матэрыяльная або нематэрыяльная форма існавання дадзенай культуры.

Да матэрыяльных праяў аўтэнтычнай традыцыйнай культуры належаць па-мастацку аформленыя прадметы побыту, прылады працы, адзенне, жыллё, мэбля, посуд, вырабленыя з прымяненнем мясцовых прыродных матэрыялаў (дрэва, гліны, саломы, лазы, ільну, воўны і інш.) па традыцыйных тэхналогіях.

Да нематэрыяльных праяў аўтэнтычнай традыцыйнай культуры належаць абрадавыя дзеянні, песні, інструментальная музыка, гульні, танцавальны, празаічны фальклор і інш.

Аўтэнтычныя фальклорныя гурты і мясцовыя органы ўлады

2. Мясцовыя органы ўлады пры ўзаемадзеянні з аўтэнтычнымі фальклорнымі гуртамі кіруюцца Законамі Рэспублікі Беларусь "Аб культуры ў Рэспубліцы Беларусь", "Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны", рэкамендацыямі ЮНЕСКО "Аб зберажэнні фальклору", прынятымі Генеральнай асамблеяй Арганізацыі Аб'яднаных Нацый па пытаннях адукацыі, навукі і культуры на XXV сесіі 17 кастрычніка - 16 лістапада 1989 г., гэтым Палажэннем, прынцыпамі аховы і зберажэння фальклору ў Рэспубліцы Беларусь, заснаванымі на:

- разуменні існавання ў сучаснай Беларусі самастойнага, арыгінальнага тыпу культуры (аўтэнтычнага фальклору), заканамернасці якога прынцыпова адрозніваюць яго ад культуры арганізавана-аматарскай і прафесійнай;

- аснове раздзялення ўсіх форм папулярнага і распаўсюджвання аўтэнтычнага і другаснага фальклору як відаў народнай творчасці рознай прыроды і розных каштоўнасцей катэгорый.

Абавязкі мясцовых органаў улады ў дачыненні да аўтэнтычных гуртоў вызначаюцца артыкулам 42 Закона "Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны", а іх выкананне забяспечваецца "праз заахвочванне (у тым ліку і матэрыяльнае) носьбітаў у захаванні, развіцці і перадачы нашчадкам навыкаў, якія з'яўляюцца сутнасцю каштоўнасцей, захаванне і аднаўленне ўмоў існавання і перадачы нашчадкам выпрацаваных пакаленнямі адметных навыкаў, традыцый і асаблівасцей ладу жыцця, фактараў фарміравання рэгіянальнага менталітэту".

3. Мясцовыя органы ўлады аказваюць садзейнічанне ў ажыццяўленні прававых, сацыяльна-эканамічных і арганізацыйных захадаў па абароне аўтэнтычных фальклорных гуртоў ад:

- знікнення або пагрозы знікнення;

дзеянняў, якія прыводзяць да частковага ці поўнага адыходу аўтэнтчнага гурта ад асаблівасцей мясцовай традыцыі.

Мясцовыя органы ўлады дапамагаюць захоўваць у натуральных умовах такія сутнасныя праявы аўтэнтчнай традыцыйнай культуры сваёй мясцовасці, як:

абрады і звычаі каляндарнага і сямейна-бытавога цыклаў;

традыцыйныя формы адпачынку і заняткаў характэрнымі відамі дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва;

уласцівыя для спантаннага праяўленняў традыцыйнай мастацкай культуры спевы, музыцыраванне, танцы, гульні на адкрытым паветры;

рэгіянальныя песенныя, інструментальныя, танцавальныя, гульніва-мастацкія стылі;

традыцыйныя склады гуртоў спевакоў, музыкантаў, танцораў;

вусныя формы перадачы фальклорных ведаў і ўмельстваў дзецям і моладзі, якія далучаюцца да традыцыйнай фальклорнай спадчыны сваёй мясцовасці натуральным, нязмушаным шляхам;

традыцыі вырабу нацыянальнага адзення;

іншыя праявы.

Мясцовыя органы ўлады забяспечваюць ажыццяўленне дзейнасці аўтэнтчнага фальклорнага гурта на базе дзяржаўных, ведамасных устаноў культуры, грамадскіх аб'яднанняў, творчых саюзаў і інш.

Аўтэнтчны фальклорны гурт як гісторыка-культурная каштоўнасць

4. Аўтэнтчны фальклор у сваёй цэласнасці ці асобных праявах згодна з артыкулам 19 Закона "Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны" з'яўляецца:

- адным з фактараў фарміравання нацыянальнага менталітэту;

- дакументальнай фіксацыяй адметных для свету і Беларусі з'яў і працэсаў;

- вынікам і сведчаннем неадследаваных працэсаў;

- матэрыяльным аб'ектам і нематэрыяльнай з'явай, характэрнай толькі для культуры народа Беларусі;

мае:

адметныя, характэрныя для Беларусі і кожнага яе рэгіёну традыцыі і народныя промыслы;

традыцыйныя тапанімічныя назвы;

рэдка і выдатныя ўзоры:

- прадметаў побыту і іншага прызначэння пэўных гістарычных перыядаў і рэгіёнаў;

- пэўных стылістычных накірункаў рэгіянальных і этнічных асаблівасцей традыцыйнага мастацтва;

- твораў любога віду народнай творчасці пэўнага гістарычнага перыяду, рэгіёну і этнічнай групы.

Аўтэнтычны фальклор аказвае значны ўплыў на развіццё мастацтва і духоўнасць грамадства. У сувязі з гэтым аўтэнтычнаму фальклорнаму гурту можа быць нададзены статус гісторыка-культурнай каштоўнасці.

Парадак надання аўтэнтычнаму гурту статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці

5. Прапановы аб наданні статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці з абавязковым абгрунтаваннем і пакетам неабходных дакументаў (хадайніцтва, творчая характарыстыка, якая змяшчае інфармацыю аб стане мясцовай традыцыі, аўдыё-, відэа-, фотаматэрыялы, спіс удзельнікаў) уносяцца любой юрыдычнай або фізічнай асобай у Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Міністэрства культуры арганізуе кваліфікаваны разгляд кожнай паступіўшай прапановы і з гэтай мэтай стварае спецыяльную камісію ў складзе вядучых экспертаў па фальклору.

6. Заключэнне экспертнай камісіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь перадаецца ў адпаведнасці з Законам "Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны" ў Камітэт па ахове гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры для разгляду Беларускай рэспубліканскай навукова-метадычнай радай па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны.

Аўтэнтычны фальклорны гурт, якому нададзены статус гісторыка-культурнай каштоўнасці, уключаецца ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь.

7. Пры наданні фальклорнаму гурту статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці ў штатны расклад установы культуры, якая бярэ на сябе забеспячэнне яго жыццядзейнасці, дадаткова ўводзяцца адна-дзве адзінкі штатных работнікаў.

Задачы кіраўніка аўтэнтычнага фальклорнага гурта, які забяспечвае жыццядзейнасць аўтэнтычнага фальклорнага гурта

8. Прыярытэтным накірункам дзейнасці кіраўніка аўтэнтычнага фальклорнага гурта, які забяспечвае жыццядзейнасць аўтэнтычнага фальклорнага гурта, з'яўляецца ахова і зберажэнне аўтэнтычнага фальклору.

Кіраўнік аўтэнтычнага фальклорнага гурта:

садзейнічае захаванню асяроддзя, неабходнага для натуральнага функцыянавання ўсіх без выключэння традыцыйных форм мясцовай мастацкай культуры;

стварае ўмовы для пераходу розных відаў і жанраў традыцыйнай культуры з пасіўнага стану ў актыўныя формы іх бытавання; асаблівая ўвага пры гэтым надаецца каранёваму (абрадаваму) пласту;

непасрэдна ўдзельнічае ў традыцыйных святах і абрадах;

актыўна далучае да мастацкіх традыцый сацыяльна-культурнай супольнасці дзяцей і моладзь;

падтрымлівае мастацкае самапраяўленне носьбітаў традыцый у іх спантаных формах у натуральным асяроддзі;

ініцыіруе вывучэнне трыдыцыйнага фальклорнага мастацтва ў мясцовай агульнаадукацыйнай школе, пазашкольных, а таксама ў спецыяльных навучальных установах;

устаўляе і падтрымлівае дзелавыя і творчыя сувязі з роднаснымі мастацкімі фарміраваннямі, навуковымі, грамадскімі творчымі ўстановамі і дзеячамі, якія займаюцца пытаннямі культурнай спадчыны;

ажыццяўляе аўдыё-, відэафіксацыю твораў традыцыйнай культуры, робіць пісьмовае апісанне звычайў, абрадаў, гульняў, праяваўнага фальклору розных жанраў (казкі, паданні, легенды, былічкі, прыказкі, прымаўкі і гэтак далей);

стварае фальклорны архіў (аўдыё-, фота-, відэа- і інш.), пастаянна клапаціцца аб яго папаўненні і захаванні;

арганізуе неабходную фінансавую, матэрыяльна-тэхнічную дапамогу дзеля падтрымкі мастацка-творчай дзейнасці аўтэнтычнага фальклорнага гурта;

запрашае спецыялістаў на выкананне асобных відаў работ:

навуковае і метадычнае кансультаванне па розных праблемах аўтэнтычнага фальклору;

слайд-, фота-, відэа-, кіназдымка;

запіс і расшыфроўка фальклорных матэрыялаў;

іншыя работы.

Патрабаванні да кіраўніка аўтэнтычнага фальклорнага гурта, які забяспечвае жыццядзейнасць аўтэнтычнага фальклорнага гурта

9. Кіраўнік аўтэнтычнага фальклорнага гурта, які забяспечвае жыццядзейнасць аўтэнтычнага фальклорнага гурта, павінен адпавядаць наступным патрабаванням:

веданне гісторыі, фальклору, этнаграфіі адміністрацыйнага раёна, фальклорна-этнаграфічных асаблівасцей мясцовасці, у якой працуе;

валоданне беларускай мовай і адным з відаў традыцыйнага мастацтва.

Пры наданні аўтэнтычнаму фальклорнаму гурту статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці кіраўнік аўтэнтычнага фальклорнага гурта, які забяспечвае яго жыццядзейнасць, акрамя названых умоў павінен мець спецыяльную адукацыю або прайсці перападрыхтоўку (спецыялізацыя "фальклорнае мастацтва").

Ацэнка дзейнасці кіраўніка аўтэнтычнага фальклорнага гурта, які забяспечвае жыццядзейнасць аўтэнтычнага фальклорнага гурта

10. Вынікі дзейнасці кіраўніка аўтэнтычнага фальклорнага гурта, які забяспечвае жыццядзейнасць аўтэнтычнага фальклорнага гурта, вызначаюцца па:

ступені паўнаты і інтэнсіўнасці функцыянавання гурта ва ўмовах мясцовай нескэнчнай традыцыі (выкананне ў натуральных умовах каляндарных і сямейных абрадаў, наяўнасць аўтэнтычных касцюмаў, веданне мясцовых танцаў, казак, паданняў, легенд і гэтак далей), а таксама садзейнічання ў перадачы ўсіх праяў сваёй аўтэнтычнай традыцыйнай культуры мясцовым дзецям і моладзі;

наяўнасці створанага фальклорнага архіва, фонд якога складаюць якасна зафіксаваныя рознымі тэхнічнымі сродкамі матэрыялы ўсіх відаў і жанраў фальклору, характэрнага для дадзенай мясцовасці.

Матэрыяльная база падтрымкі аўтэнтычнага фальклорнага гурта

11. Установа культуры, на базе якой функцыянуе фальклорны гурт, у межах сродкаў, прадугледжаных на яе ўтрыманне, прадастаўляе будынак або асобныя памяшканні, абсталяванне, музычныя інструменты, аўтэнтычныя касцюмы, сродкі для фіксацыі традыцыйнай культуры і пераводу яе ў пісьмовыя формы: аўдыёмагнітафон, дыктафон, мікрафоны, фотаапаратуру, відэакамеру, відэамагнітафон, тэлевізар і інш.

12. Адказнасць за захаванне і рацыянальнае выкарыстанне матэрыяльных каштоўнасцей нясе кіраўнік аўтэнтычнага фальклорнага гурта, які забяспечвае жыццядзейнасць аўтэнтычнага гурта, і старшыня гурта, абраны яго ўдзельнікамі.

13. Функцыю кантролю ажыццяўляе кіраўнік установы культуры, у штат якой уваходзіць кіраўнік аўтэнтычнага фальклорнага гурта.

Фінансавая падтрымка аўтэнтычных фальклорных гуртоў

14. На падтрымку дзейнасці аўтэнтычных фальклорных гуртоў могуць накіроўвацца сродкі з пазабюджэтных крыніц, якія атрымлівае ўстанова культуры, пры якой дзейнічае аўтэнтычны фальклорны гурт, часткова бюджэтных сродкі, прадугледжаныя ва ўстаноўленым парадку на падтрымку гурта, а таксама дадатковыя:

дабрачынныя паступленні ад прадпрыемстваў, устаноў і арганізацый усіх форм уласнасці;

дабрачынныя паступленні ад грамадскіх аб'яднанняў і грамадзян;
іншыя крыніцы, якія не забаронены заканадаўствам.

15. Усе паступленні залічваюцца на рахунак установы культуры, работнікі якой забяспечваюць жыццядзейнасць аўтэнтычнага фальклорнага гурта, і выкарыстоўваюцца мэтава. Выдаткаванне іх кантралюецца кіраўніком установы культуры.

16. Павелічэнне сродкаў, якія паступаюць з розных крыніц, не з'яўляецца абгрунтаваннем для памяншэння памеру бюджэтных асігнаванняў.

17. З бюджэтных і дадатковых асігнаванняў: выплачваецца зароботная плата кіраўніку аўтэнтычнага фальклорнага гурта за кошт бюджэтных асігнаванняў, іншым спецыялістам, запрошаным для выканання асобных відаў работ, - за кошт сродкаў, атрыманых ад аказання платных паслуг.

18. Службовы аклад кіраўніка аўтэнтычнага фальклорнага гурта вызначаецца ва ўстаноўленым парадку. Умовы аплаты працы кіраўнікоў аўтэнтычных фальклорных гуртоў, якім нададзены статус гісторыка-культурнай каштоўнасці, прыраўноўваюцца да ўмоў аплаты працы кіраўнікоў калектываў са званнем "народны" ("узорны").

19. Умовы матэрыяльнага заахвочвання кіраўніка аўтэнтычнага фальклорнага гурта вызначаюцца кіраўніком установы культуры, пры якой дзейнічае гурт, у адпаведнасці з дзеючым заканадаўствам.

20. Бухгалтарскі ўлік і фінансавыя аперацыі ажыццяўляе цэнтралізаваная бухгалтэрыя пры адзеле культуры.

21. Прыём і здача спраў і маёмасці праводзіцца па акту ва ўстаноўленым парадку.